

สรุปคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๖

วันที่ ๑๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชีวิตที่ดีกว่า

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชีวิตที่ดีกว่า ผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ผู้ร้องมีหนังสือแจ้งให้หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง จัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ยื่นต่อผู้ร้องภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ผู้ถูกร้องส่งรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔ แต่รายงานดังกล่าว ไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้อง จึงไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๓ และตัดสิทธิ์หัวหน้าพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรค ห้ามจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา ๙๗

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยหรือไม่ และกระบวนการยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

เมื่อผู้ร้องโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า พรรคผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ เป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง แล้วมีมติให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง กรณีจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒๐) ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง บัญญัติให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า มีมูลเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องปรากฏต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๕ ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๕ จึงเป็นการยื่นภายในระยะเวลาสิบห้าวันตามที่กฎหมายกำหนด การยื่นคำร้องจึงชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ มีเหตุยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ เนื่องจากไม่ดำเนินการให้ถูกต้องตามมาตรา ๔๒ วรรคสองหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องซึ่งผู้ถูกร้องมิได้โต้แย้งฟังได้ว่าการรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้น ถึงแม้ผู้ถูกร้องจะได้รายงานการดำเนินงานกิจการของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบภายในกำหนดระยะเวลาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แล้ว แต่รายงานการดำเนินกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้อง ถือว่าไม่รายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง กรณีจึงมีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๓ ประกอบมาตรา ๔๒ วรรคสอง

ประเด็นที่ ๒ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้อง จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ ได้หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖ วรรคสอง บัญญัติให้พรรคการเมืองเป็นนิติบุคคล โดยมีคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นผู้ดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ก็โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองมีความต่อเนื่องไม่สิ้นสุดลงโดยการสิ้นสุดของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือคณะใดคณะหนึ่ง นิติบุคคลจึงต้องมีผู้แสดงเจตนาหรือดำเนินกิจการของนิติบุคคลอย่างต่อเนื่อง ในกรณีของผู้ถูกร้องนั้น แม้ข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องไม่ได้กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่สิ้นสุดลงทั้งคณะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไป แต่ผู้ถูกร้องในฐานะพรรคการเมืองต้องดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ดังนั้น คณะกรรมการบริหารพรรคชุดเดิมทั้งคณะจึงยังต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ส่วนนายวรวัทธิ ตันติภิรมย์ แม้ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องแล้ว แต่ได้ลงนามในหนังสือส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ต่อผู้ร้อง ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง และยังเป็นประธานในที่ประชุมใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้อง นายวรวัทธิ ตันติภิรมย์ จึงมีพฤติกรรมกระทำการในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องอย่างต่อเนื่อง และเป็นการกระทำไปในฐานะกรรมการบริหารพรรคหรือตัวแทนของพรรคผู้ถูกร้อง เพื่อให้การดำเนินกิจการของพรรคผู้ถูกร้องสามารถดำเนินต่อไปได้ นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังได้บัญญัติให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดามติของกรรมการบริหารพรรคการเมือง และในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้ร่วมกระทำการนั้น โดยปรากฏในรายงานการประชุมว่าได้คัดค้านในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือในกรณีที่มิปรากฏในรายงานการประชุม ได้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานในที่ประชุมภายในเจ็ดวันนับแต่สิ้นสุดการประชุม นายวรวัทธิ ตันติภิรมย์ จึงต้องร่วมรับผิดชอบในมติของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง พฤติกรรมของนายวรวัทธิ ตันติภิรมย์ จึงถือว่าเป็นบุคคลซึ่งเคยเป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องตามความหมายของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๗ และเนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าว เป็นบทบัญญัติว่าด้วยผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งมีได้ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อมีเหตุให้พรรคผู้ถูกร้องต้องถูกยุบไปด้วยเหตุที่ฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง แล้วศาลรัฐธรรมนูญต้องสั่งให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไปจะจัดแจ้งการจัดตั้ง

พรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคชีวิตที่ดีกว่า ผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ประกอบมาตรา ๔๒ วรรคสอง และให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคชีวิตที่ดีกว่า ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ นายจรัญ ภักดีธนากุล นายจรูญ อินทจาร นายเฉลิมพล เอกอรุณ นายซัช ชลวร นายนุรักษ์ มาประณีต นายบุญส่ง กุลบุปผา นายสุพจน์ ไข่มุกด์ และนายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๓๐ ตอนที่ ๕๘ ก วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน
นางสาวนิชาภา ภูมินายก
นายอดิเทพ อุยยะพัฒน์ ผอ.กค. ๖
นางสาววณิดา ไชยชนตรดี ผอ.สค. ๓
พันโทภาคภูมิ ศิลารัตน์ ผู้เชี่ยวชาญ

ย่อโดย นางสาวนิชาภา ภูมินายก
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ ๖